

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Juridiikka

2019

Jasmiina Greijer

KÄRÄJÄOIKEUKSIEN RAKENNEUUDISTUS 2019

– Pikaosaston perustaminen Länsi-Uudenmaan
käräjäoikeudessa

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma | Juridiikka

2019 | 34 sivua

Jasmiina Greijer

KÄRÄJÄOIKEUKSIEN RAKENNEUUDISTUS 2019

- Pikaosaston perustaminen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa

Valtaosa kaikista tuomioistuinasioista käsitellään käräjäoikeuksissa, mikä tekee niistä Suomen tärkeimmät tuomioistuimet ja pääosassa ratkaisu jää myös alioikeuden päätöksen varaan.

Tämän opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on perehtyä rakenneuudistuksen taustalla oleviin hallituksen esityksiin, säädösperusteisiin ja luoda selkeä kuva niihin vaikuttaneista tekijöistä.

Työssä käydään ensin läpi rakenneuudistuksen taustalla olevia hallituksen esityksiä ja aiempia uudistuksia ja esitellään Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen perustetun pikaosaston toimintaa ja tavoitteita.

Lopuksi analysoidaan pikaosaston hyötyjä ja haittoja sekä pohditaan tulevaisuudennäkymiä.

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä on oikeusdogmatiikka ja opinnäytetyön teoreettisena tietoperustana on käytetty ajantasaista lainsäädäntöä, lainvalmistelujen esitöitä sekä painettuja ja sähköisiä lähteitä.

ASIASANAT:

käräjäoikeudet, rakenneuudistus, hallituksen esitys, pikaosasto

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration | Jurisprudence

2019 | 34 pages

Jasmiina Greijer

THE DISTRICT COURT REFORM 2019

- Establishing a quick action department in the District Court of Länsi-Uusimaa

The majority of all court cases are dealt with by district courts, which make them the most important courts in Finland, and in the majority of cases the decision is left to the court of first instance.

The aim of this thesis is to give an in-depth coverage of the government proposals; decrees and the main factors behind the district court reform.

This thesis first examines the government proposals and previous district court reforms and introduces the newly established quick action department in the District Court of Länsi-Uusimaa.

Finally, the pros and cons of the quick action department are analyzed and the future perspectives are reviewed.

The research method in this thesis is the study of legal dogma and the theoretical part is based on legislation, preliminary works relating to the drafting of the law, as well as written and electronic sources.

KEYWORDS:

district courts, district court reform, government proposal, quick action department

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET	6
1. JOHDANTO	7
1.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	7
1.2 Tutkimusmenetelmät ja raportin rakenne	8
2. KÄRÄJÄOIKEUKSIEN RAKENNEUUDISTUS 2019	9
2.1 Yleistä tuomioistuimista	9
2.2 Yleistä rakenneuudistuksesta	11
2.3 Säädösperusteet	15
2.4 Aiemmat uudistukset	17
3. VAIKUTUKSET TUOMIOISTUIMINTAAN JA PIKAOSASTON PERUSTAMINEN	21
3.1 Uudistuksen vaikutukset Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa	21
3.2 Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden lainkäyttöosastot	22
3.3 Pikaosaston perustaminen	24
3.3.1 Pikaosastolla käsiteltävät asiat	25
3.3.2 Työskentely ja tehtäväkierto pikaosastolla	26
4. PIKAOSASTON HYÖDYT JA HAITAT	27
4.1 Hyödyt	27
4.2 Haitat	30
5. LOPUKSI	31
LÄHTEET	33

KUVAT

Käräjäoikeuksien tuomiopiirit, istuntopaikat ja kansliat 1.1.2019 lähtien HE 270/2016 vp, liite 5	13
Käräjäoikeuksien tuomiopiirit, istuntopaikat ja kansliat 1.1.2017 HE 270/2016 vp, liite 4	19

KUVIOT

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden lainkäyttöosastot 1.9.2019 lukien Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 2019	22
Asiaryhmät pikaosastolla Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 2019	25

KÄYTETYT LYHENTEET

HE	hallituksen esitys 270/2016, 7/2016, 227/2009
LaVM	lakivaliokunnan mietintö 11/2017
LTM	laki tuomioistuinlain muuttamisesta 860/2017
Noto	nopean toiminnan menettely
OM	oikeusministeriö
OmA	oikeusministeriön asetus 8/41/2015
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
ROL	laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689
TL	tuomioistuinlaki 25.8.2016/673
VnA	valtioneuvoston asetus 1021/2017
vp	valtiopäivät

1. JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyö käsittelee vuoden 2019 alussa voimaan tullutta käräjäoikeuksien rakenneuudistusta, jonka myötä useita pienempiä käräjäoikeuksia yhdistettiin ja käräjäoikeuksien määrää pienennettiin.

Rakenneuudistuksen myötä Espoon käräjäoikeus ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus yhdistyivät uudeksi Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudeksi.

Opinnäytetyön aihe kehittyi ammattiharjoittelussa Espoon käräjäoikeudessa kesällä 2017 ja työskentelyssä Espoon käräjäoikeuden rikososastolla vuosina 2017-2018 sekä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden uudella pikaosastolla vuoden 2019 alusta lähtien.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selkeyttää rakenneuudistukseen vaikuttaneita tekijöitä sekä esitellä pikaosaston toimintaa ja tarkoitusta.

Opinnäytetyö keskittyy tarkastelemaan rakenneuudistusta säädösperusteiden ja hallituksen esityksien kautta.

Käräjäoikeuksien rakenneuudistus on ajankohtainen aihe, jolla on vaikutusta niin käräjäoikeuksien henkilöstöön kuin kansalaisten oikeusturvaan. Rakenneuudistuksen tavoitteena on yksikkökojojen kasvattamisen kautta luoda tasakokoisempia käräjäoikeuksia, jolloin saadaan luotua myös paremmat edellytykset tuomioistuimen lainkäytön laadun parantamiselle.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja raportin rakenne

Opinnäytetyössä esitellään ensin käräjäoikeuksien rakenneuudistusta yleisesti ja tarkastellaan rakenneuudistuksen syitä muun muassa hallituksen esityksien kautta. Sen jälkeen kartoitetaan pikaosaston perustamista, sen toimintaa ja siellä käsiteltäviä asiarhmiä tarkemmin. Lopuksi työssä pohditaan pikaosaston hyötyjä ja haittoja sekä tulevaisuuden näkymiä.

Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan tutkimuskysymyksiin siihen, mikä on käräjäoikeuksien rakenneuudistus, mikä on pikaosasto ja mikä on vaikuttanut pikaosaston perustamiseen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Tavoitteena on tutkia ja tiivistää sekä selkeyttää rakenneuudistusta ja esitellä siihen liittyvää laindääntöä. Rakenneuudistuksen selkeyttäminen on tarpeen, sillä uudistus vaikuttaa suuresti esimerkiksi käräjäoikeuksien kanslioiden ja istuntopaikkojen määrään ja osastosijoitteluun.

Tutkimustarpeita säätelevät käytännönläheisyys, työelämälähtöisyys sekä ajankohtaisuus.¹

Rakenneuudistus on aiheena ajankohtainen sen vaikuttaessa esimerkiksi monen ihmisen asiointiin käräjäoikeudessa.

Perinteinen ydinalue oikeustieteessä on ollut lainoppi eli oikeusdogmatiikka, jonka tutkimuskohteena on voimassaoleva oikeus.²

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä on käytetty oikeusdogmatiikkaa. Oikeusdogmatiikalla tarkoitetaan voimassa olevien oikeussääntöjen systematisointia ja tulkintaa. Opinnäytetyössä analysoidaan hallituksen esitystä ja tarkastellaan rakenneuudistusta ja sen vaikutuksia pikaosaston perustamiseen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa.

---

¹ Vilkkä 2015, 18

² Hirvonen 2011, 21

2. KÄRÄJÄOIKEUKSIEN RAKENNEUUDISTUS 2019

2.1 Yleistä tuomioistuimista

Tuomioistuimilla tarkoitetaan lainkäyttöä harjoittavia julkisia elimiä, joiden tulee olla laillisesti perustettuja, vakinaisia ja riippumattomia. Tuomioistuinlaitoksesta käytetään monesti myös termiä oikeuslaitos.³

PL 1:3 § mukaan tuomiovaltaa Suomessa käyttävät tuomioistuimet, joista ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.

PL 98 §:n mukaan korkein oikeus, hovioikeudet ja kärjäoikeudet ovat yleisiä tuomioistuimia ja yleisiä hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Satunnaisten tuomioistuinten asettaminen on kielletty.

Perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteuttaminen on tuomioistuinlaitoksen ja laajemmin koko oikeuslaitoksen tehtävä.⁴

PL 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Kärjäoikeudet ovat Suomen tärkeimmät tuomioistuimet, sillä niissä käsitellään suurin osa kaikista tuomioistuinasioista ja pääosassa niistä ratkaisu jää alioikeuden päätöksen varaan.⁵

Kärjäoikeuksissa käsitellään riita-, rikos- ja hakemusasioita. Tavallisesti alioikeuksien ratkaisusta voidaan valittaa ylempään tuomioistuimeen. Kärjäoikeuden ratkaisusta voidaan valittaa hovioikeuteen tai ennakkopäätösvalituksella suoraan korkeimpaan oikeuteen. Hovioikeuden ratkaisuun voi hakea muutosta korkeimmasta oikeudesta, jos korkein oikeus antaa valitusluvan.⁶

---

³ Jokela 2016, 53

⁴ HE 270/2016 vp, 6

⁵ Jokela 2016, 218

⁶ Tuomioistuimet, OM 2016

HE:ssä 270/2016 mainitaan tilastona, että vuonna 2015 kärjäoikeuksiin tuli vireille yli 490 000 asiaa ja ratkaistiin noin 480 000 asiaa. Suppealla haastehakemuksella vireille tulleita riita-asioita eli summaarisia asioita oli lähemmäs 350 000 asiaa eli yhteensä yli 70 prosenttia kaikista asioista. Suurin asiaryhmä muista kuin summaarisista asioista oli rikosoikeudelliset asiat, joita oli lähemmäs 78 000, ja joista varsinaisia rikosasioita oli noin 53 000. Kaikista muista kuin summaarisista asioista varsinaisia rikosasioita oli noin 38 prosenttia Vastaava prosenttiosuus laajojen riita-asioiden osalta oli lähes 8 prosenttia. Avioero- ja muita hakemusasioita oli yhteensä noin 31 prosenttia. Insolvenssiasiat, turvaamistoimet ja maa-oikeusasiat ovat muita asiaryhmiä.⁷

Vuonna 2015 keskimääräinen käsittelyaika oli rikosasioissa 4,0 kuukautta, laajoissa riita- asioissa 9,3 kuukautta ja summaarisissa asioissa 2,7 kuukautta. Hakemusasioissa käsittelyaika vaihteli riippuen asiaryhmästä 2,4 kuukaudesta 8,9 kuukauteen.⁸

Kärjäoikeusverkostoon on tehty 1990-luvulta lähtien merkittäviä muutoksia ja uusimassa uudistuksessa kärjäoikeuksien määrää vähennettiin 27:sta 20:een.⁹ Uudistus tuli voimaan 1.1.2019.

Toimintaympäristön muutokset, kuten väestö- ja elinkeinorakenteen muuttuminen ja kansainvälitysminen vaikuttavat oleellisesti tuomioistuinten toimintaedellytyksiin. Valtiontaloudellinen tilanne ja niukkenevat resurssit aiheuttavat tuomioistuinten toiminnalle paineita ja toimintakyvyn turvaaminen edellyttää tehokkaampia keinoja järjestää tuomioistuinten toimintaa. Oikeusministeriön vuonna 2013 antamassa uudistamisohjelmassa vuosille 2013-2025 ehdotetaan useita erilaisia toimenpiteitä oikeuslaitoksen toimintakyvyn turvaamiseksi ja yhtenä keinona on mainittu tuomioistuinlaitoksen rakenteiden uudistaminen.¹⁰

---

⁷ HE 270/2016 vp, 13

⁸ HE 270/2016 vp, 13

⁹ HE 270/2016 vp, 1, 5

¹⁰ HE 270/2016 vp, 6

2.2 Yleistä rakenneuudistuksesta

Käräjäoikeuksien vuoden 2019 rakenneuudistuksen taustalla on oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013-2025 ja Juha Sipilän hallituksen tekemä toimintasuunnitelma.¹¹

Käräjäoikeuksien määrä väheni vuoden 2019 rakenneuudistuksessa 27 käräjäoikeudesta 20 käräjäoikeuteen. Uudistuksella yhdistettiin Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet Pohjanmaan käräjäoikeudeksi, Oulun ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet Oulun käräjäoikeudeksi ja Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeudet Lapin käräjäoikeudeksi.

Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin eteläiset kunnat (Hyvinkää ja Nurmijärvi) ja Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaa käräjäoikeus Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi ja pohjoiset kunnat (Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki) ja Kanta-Hämeen käräjäoikeus Kanta-Hämeen käräjäoikeudeksi.¹² Rakenneuudistuksen keskeisenä tavoitteena on kasvattaa yksikkökokoja ja luoda tasakokoisempia käräjäoikeusyksiköitä ja tällä tavoin luoda paremmat edellytykset tuomioistuimen lainkäytön laadun parantamiselle. Uudistuksella tavoitellaan säästöjä muun muassa hallinnon tehostamisen, päällekkäisten toimintojen poistamisen ja toimitilakustannusten vähentymisen myötä.¹³

LaVM:ssä 11/2017 todetaan, että vuoden 2019 rakenneuudistuksella hallituksen esityksen mukaan saavutetaan säästöjä henkilöstö- ja toimitilakustannuksissa noin 3-3,5 miljoonaa euroa. Laskelma perustuu siihen, että nykyiseen tasoon verrattuna henkilöstöä voidaan vähentää noin 30-40 henkilötyövuodella pitemmällä aikavälillä. Säästöjä syntyy toimitilakustannuksissa siitä, että kanslioiden ja istuntopaikkojen määrää vähennetään ja on olemassa entistä harvempia yksiköitä.¹⁴ Ennen uudistuksen voimaantuloa käräjäoikeuksilla oli yhteensä noin 330 istuntosalia, joista pääkäsitelysaleja oli 214 ja valmistelusaleja 118. Hallituksen esityksessä ehdotettujen käräjäoikeuksien istuntomääriin perustuva salitarve olisi yhteensä 282, joita 174 olisi pääkäsitelysaleja ja 108 valmistelusaleja. Näin ollen pääkäsitelysalien määrää vähennettäisiin 38 istuntosalilla ja valmistelusalien määrää 10 salilla.

---

¹¹ LaVM 11/2017 vp, 4

¹² Käräjäoikeusverkoston muutokset 1.1.2019, oikeus.fi

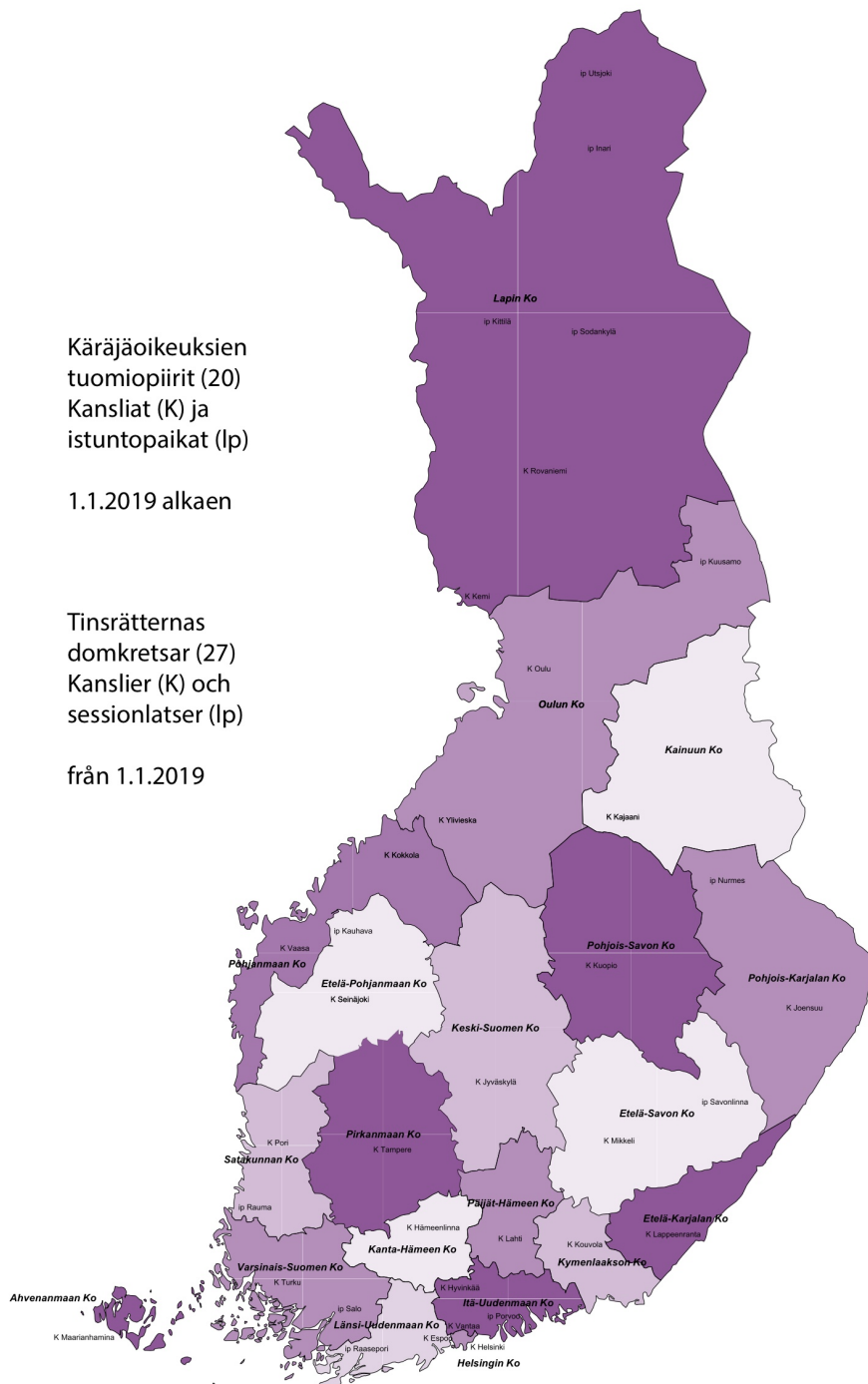
¹³ HE 270/2016 vp, 15

¹⁴ LaVM 11/2017 vp, 12

Jäljelle jäävä määrä kattaisi valtakunnallisesti juttumäärien perusteella määritellyn laskennallisen kokonaistarpeen istuntosaleille. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ylimääräistä istuntosalikapasiteettia jäisi joihinkin virastoihin, kun taas joissakin virastoissa kapasiteettia tarvitsisi lisätä.¹⁵

---

¹⁵ HE 270/2016 vp, 33

Kuva 1

Käräjäoikeuksien tuomiopiirit, istuntopaikat ja kansliat 1.1.2019 lähtien (HE 270/2016 vp, liite 5).

Kuva havainnollistaa käräjäoikeuksien uudet tuomiopiirit, kansliat ja istuntopaikat vuoden 2019 alusta lähtien.

Säästöjä syntyy toimitilojen irtisanomisista toimitilakustannuksiin esimerkiksi siivous-, sähkö- ja turvallisuuspalveluihin, joiden määrä on arvion mukaan noin 260 000 euroa vuodessa. Toimitilakustannusten lisäystä uusista toimitiloista aiheutuu noin 90 000 euroa vuodessa eli säästöä muista toimitilakustannuksista jäisi noin 170 000 euroa vuodessa, kun kaikista irtisanottavista tiloista on luovuttu ja kaikki korvaavat toimitilajärjestelyt on saatu valmiiksi eli arvion mukaan vuonna 2023.¹⁶

Rakennemuutoksen tavoitteena on muodostaa käräjäoikeuksista sellaisia, että niiden henkilöstömäärä ja myös asiamäärät jakautuisivat nykyistä tasaisemmin. Tavoitteena on lisäksi tuomioistuimien ja niiden toimipisteiden sijoittaminen sellaisella tavalla, joka turvaa oikeuden saatavuuden maantieteelliset etäisyydet ja väestön painopistealueet huomioon ottaen. Esityksessä on kiinnitetty huomiota siihen, että etäisyydet eivät muodostu liian pitkiksi ja toimipaikat sijoittuvat paikkakunnille, joissa niille on suurin tarve. Tuomioistuinpalveluiden tarve on lähtökohtaisesti siellä, missä väestömäärä on suurin.¹⁷

Hallituksen esityksessä todetaan, että rakennemuutoksen tavoitteena on käräjäoikeuksien rakenteellinen vahvistaminen niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan turvata jatkossakin muuttuvassa toimintaympäristössä, mikä edellyttää käräjäoikeuksilta tarpeeksi isoa kokoa. Uudistuksen lähtökohtana on ollut kaikkien pienimpien käräjäoikeuksien yhdistäminen, jonka tavoitteena on ollut vahvistaa käräjäoikeuksia luomalla hallinnollisesti suurempia yksiköitä, joissa työmäärä ja resurssit jakautuisivat tehokkaammin ja tasaisemmin.¹⁸

Pitkällä aikavälillä tuomioistuinten yksikkökoon kasvattaminen ja tuomiopiirien laajentaminen luovat paremmat mahdollisuudet tuomioistuinten yleis- ja erityisosaamisen kehittämiseen yhä vaativammassa oikeusympäristössä. Myös henkilöstöresurssien kohdistamiseen liittyviä rajoitteita on suuremmista tuomioistuinyksiköistä koostuvassa tuomioistuinrakenteessa vähemmän. Tämä puolestaan edistää oikeuden saatavuutta.¹⁹

Lisäksi uudistuksella keskitetään eräitä erityisasiaryhmiä, kuten yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioita käsiteltäväksi nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin.²⁰

---

¹⁶ HE 270/2016 vp, 33

¹⁷ HE 270/2016 vp, 18

¹⁸ HE 270/2016 vp, 18

¹⁹ HE 270/2016 vp, 18

²⁰ OM 14/31/2017

2.3 Säädosperusteet

LTM 2:3 § määrää, että käräjäoikeuksia ovat Ahvenanmaan, Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin, Itä-Uudenmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet.

2:5 § puolestaan määrää, että käräjäoikeuden tuomiopiirinä on yksi tai useampi maakunta taikka yksi tai useampi maakunnan tai maakuntien kunnista, jollei käräjäoikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä.

Kaikkia tuomioistuimia koskemaan säädetty tuomioistuinlaki astui voimaan vuonna 2017. Kaikki yleiset säännökset tuomioistuimista ja tuomareista sisältävä tuomioistuinlaki kumosi käräjäoikeuslain.²¹

TL:ssä säädetään tuomioistuimista, tuomareista, tuomioistuinten jäsenistä ja muusta henkilöstöstä.²² Myös tuomarinkoulutuslautakunnasta ja tuomarINVALINTALAUTAKUNNASTA sekä niiden tehtävistä ja henkilöstöstä säädetään TL:ssä. TL 24:2 § kumosi käräjäoikeuslain 581/1993, hovioikeuslain 56/1994, korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenistä annetun lain 1266/2006, markkinaoikeudesta annetun lain 99/2013, tuomareiden nimittämisestä annetun lain 205/2000, vakuutuslakiin 132/2003, alioikeuksien istuntojen pitämisestä muualla kuin varsinaisessa istuntopaikassa annetun lain 141/1932 sekä edellä mainittujen nojalla annetut asetukset.

VnA käräjäoikeuksien tuomiopiireistä 1 § säätää käräjäoikeuksien tuomiopiirit seuraavasti:

- 1) *Ahvenanmaan käräjäoikeus: Ahvenanmaan maakunta;*
- 2) *Etelä-Karjalan käräjäoikeus: Etelä-Karjalan maakunta;*
- 3) *Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus: Etelä-Pohjanmaan maakunta;*
- 4) *Etelä-Savon käräjäoikeus: Etelä-Savon maakunta;*
- 5) *Helsingin käräjäoikeus: Uudenmaan maakunnan kunnista Helsinki;*
- 6) *Itä-Uudenmaan käräjäoikeus: Uudenmaan maakunnan kunnista Askola, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Nur-*

²¹ HE 7/2016 vp, 1

²² HE 7/2016 vp, 2

mijärvi, Pornainen, Porvoo, Pukkila, Sipoo, Tuusula ja Vantaa sekä Kymenlaakson maakunnan kunnista Pyhtää;

7) *Kainuun käräjäoikeus: Kainuun maakunta;*

8) *Kanta-Hämeen käräjäoikeus: Kanta-Hämeen maakunta;*

9) *Keski-Suomen käräjäoikeus: Keski-Suomen maakunta;*

10) *Kymenlaakson käräjäoikeus: Kymenlaakson maakunta lukuun ottamatta Pyhtäänkuntaa;*

11) *Lapin käräjäoikeus: Lapin maakunta;*

12) *Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus: Uudenmaan maakunnan kunnista Espoo, Hanko, Inkoo, Karkkila, Kauniainen, Kirkkonummi, Lohja, Raasepori, Siuntio ja Vihti;*

13) *Oulun käräjäoikeus: Pohjois-Pohjanmaan maakunta;*

14) *Pirkanmaan käräjäoikeus: Pirkanmaan maakunta;*

15) *Pohjanmaan käräjäoikeus: Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat;*

16) *Pohjois-Karjalan käräjäoikeus: Pohjois-Karjalan maakunta;*

17) *Pohjois-Savon käräjäoikeus: Pohjois-Savon maakunta;*

18) *Päijät-Hämeen käräjäoikeus: Päijät-Hämeen maakunta;*

19) *Satakunnan käräjäoikeus: Satakunnan maakunta;*

20) *Varsinais-Suomen käräjäoikeus: Varsinais-Suomen maakunta.*

VnA hovioikeuksien sijaintipaikoista ja tuomiopiireistä 2 § säättää hovioikeuksien tuomiopiirit seuraavasti:

1) *Helsingin hovioikeuspiiriin kuuluvat Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet;*

2) *Itä-Suomen hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet;*

3) *Rovaniemen hovioikeuspiiriin kuuluvat Kainuun, Lapin ja Oulun käräjäoikeudet;*

4) *Turun hovioikeuspiiriin kuuluvat Ahvenanmaan, Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet;*

5) *Vaasan hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Satakunnan käräjäoikeudet.*

Uudistuksen tullessa voimaan lakkaavassa kärjäoikeudessa vireillä oleva asia siirtyi käsiteltäväksi tulevan nimen mukaiseen kärjäoikeuteen. Esimerkiksi Hyvinkään kärjäoikeudessa vireillä oleva asia siirtyi käsiteltäväksi joko Itä-Uudenmaan tai Kanta-Hämeen kärjäoikeuteen, pääosin kuntajaon mukaisesti.²³

2.4 Aiemmat uudistukset

Tuomioistuinlaitos Suomessa on syntynyt pitkän historiallisen kehityksen tuloksena. Tuomioistuinlaitoksen rakenteisiin on viime vuosikymmenien aikana tehty merkittäviä muutoksia. Muutokset on kohdistettu niin hovioikeuksiin, hallinto-oikeuksiin kuin kärjäoikeuksiinkin. Erilaisia paineita tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi ovat asettaneet vallitsevan valtiontaloudellisen tilanteen ja niukkenevien resurssien lisäksi esimerkiksi muutokset tuomioistuinten toimintaympäristössä. Väestö- ja elinkeinorakenteen muuttuminen, kansainvälistyminen, oikeudellisen ympäristön monimutkaistuminen sekä tekniikan kehittyminen edellyttävät toimenpiteitä, joilla tuomioistuinten toimintakyky voidaan turvata myös tulevaisuudessa.²⁴ Vuonna 1987 alioikeusuudistus varsinaisesti käynnistyi, sillä silloin säädettiin alioikeuksien yhtenäistämistä ja kokoonpanojen uudistamista koskevat lait oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta sekä lait koskien alioikeustuomareiden nimitysjärjestelmän uudistamista. Uudet lait astuivat voimaan vasta vuonna 1993.²⁵

Vasta vuonna 1993 päättyi myös maaseudun ja kaupunkien alioikeuksien oikeudenkäytön erillisuus, kun kihlakunnnoikeudet ja raastuvanoikeudet lakkautettiin. Suomessa kaksijakoisesta järjestelmästä luovuttiin ja kärjäoikeudet perustettiin yleisiksi alioikeuksiksi. Samalla alioikeuksien määrää vähennettiin 97:stä 70 kärjäoikeuteen. 2000-luvulla pienimpien kärjäoikeuksien yhdistämistä on jatkettu asteittain. Vuonna 2000 kärjäoikeuksia oli 66 ja vuonna 2007 51. Vuoden 2010 rakenneuudistuksessa kärjäoikeuksien määrä puolitettiin 27 kärjäoikeuteen. Uudistuksen tavoitteena oli lainkäytön painopisteen siirtäminen ensimmäiseen oikeusasteeseen muodostamalla entistä vahvempia kärjäoikeuksia henkilöstön määrän ja osaamisen sekä niiden myötä lain-

---

²³ Kärjäoikeusverkoston muutokset 1.1.2019, oikeus.fi

²⁴ HE 270/2016 vp, 6

²⁵ Jokela 2016, 11

käytön laadun osalta.²⁶

Uudet käräjäoikeudet muodostettiin perustuen maakuntajaotteluun, mikä tuli näkymään myös niiden nimissä.²⁷

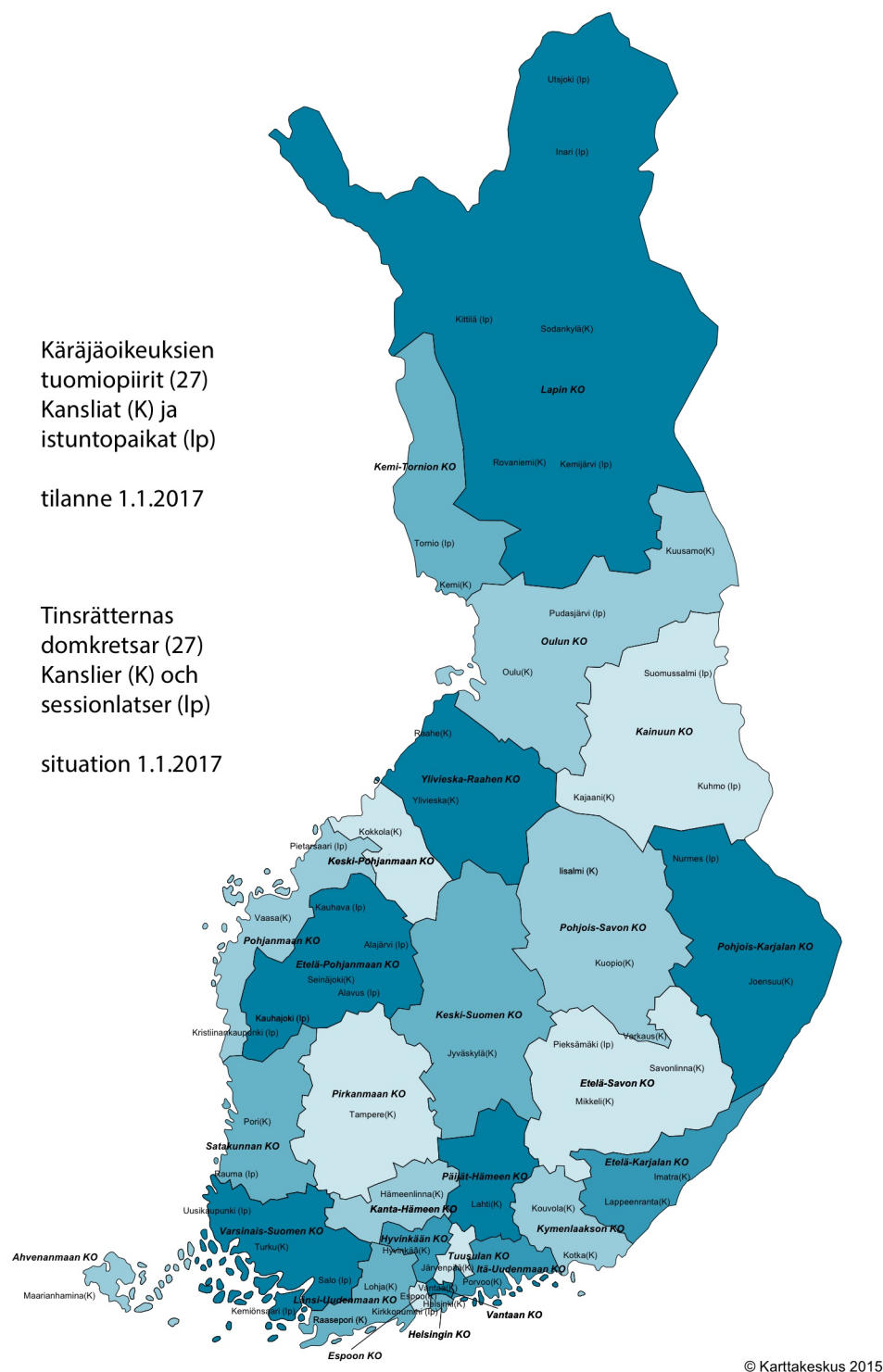
15 kansliaa lopetti toimintansa heti vuoden 2010 alusta, mutta joidenkin kanslioiden toiminta jatkui vuonna 2010 vielä 15 paikkakunnalla toistaiseksi, johtuen toimitilajärjestelyistä. Yhteensä käräjäoikeuksiin jäi 34 kansliaa ja erillinen istuntopaikka istuntojen pitämistä varten säilyi pysyvästi 26 paikkakunnalla. Istuntopaikkoja käräjäoikeuksilla oli yhteensä 75 eri paikkakunnalla.²⁸

---

²⁶ HE 270/2016 vp, 5

²⁷ HE 227/2009 vp, 5

²⁸ OM 2012b, OM 2012c

Kuva havainnollistaa käräjäoikeuksien tuomiopiirien, kanslioiden ja istuntopaikkojen tilanteen vuonna 2017.

Kuva 2

Käräjäoikeuksien tuomiopiirit, istuntopaikat ja kansliat 1.1.2017 (HE 270/2016 vp, liite 4).

Valtioneuvosto antoi vuonna 2008 käräjäoikeuksien tuomiopiirejä koskevan asetuksen 410/2008, ja vuoden 2010 tammikuussa 51 käräjäoikeutta yhdistettiin 27:ksi käräjäoikeudeksi. Yhdistämisen seurauksena yksikkökoot kasvoivat ja tuomiopiirien maantieteelliset alueet laajenivat. Käräjäoikeuksien nimet muuttuivat, ja tuomiopiirien rajat muodostettiin pääasiassa maakuntarajojen mukaisiksi.²⁹

Vuoden 2010 uudistuksen jälkeen käräjäoikeudet olivat Ahvenanmaan käräjäoikeus, Espoon käräjäoikeus, Etelä-Karjalan käräjäoikeus, Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus, Etelä-Savon käräjäoikeus, Helsingin käräjäoikeus, Hyvinkään käräjäoikeus, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Kainuun käräjäoikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Kemi-Tornion käräjäoikeus, Keski-Pohjanmaan käräjäoikeus, Keski-Suomen käräjäoikeus, Kymenlaakson käräjäoikeus, Lapin käräjäoikeus, Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, Pirkanmaan käräjäoikeus, Pohjanmaan käräjäoikeus, Pohjois-Karjalan käräjäoikeus, Pohjois-Savon käräjäoikeus, Päijät- Hämeen käräjäoikeus, Satakunnan käräjäoikeus, Tuusulan käräjäoikeus, Vantaan käräjäoikeus, Varsinais-Suomen käräjäoikeus ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeus.

LaVM:ssä numero 11 vuodelta 2017 todetaan, että oikeusministeriön omat tilastot tukevat johtopäätöstä siitä, että vuoden 2010 rakenneuudistuksella on saavutettu säästöjä esimerkiksi henkilöstö- ja toimitilakustannuksissa noin 3 miljoonaa euroa.³⁰

---

²⁹ HE 227/2009 vp, 5

³⁰ LaVM 11/2017 vp, 5

3. VAIKUTUKSET TUOMIOISTUINTOIMINTAAN JA PIKAOSASTON PERUSTAMINEN

3.1 Uudistuksen vaikutukset Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa

Uudistuksen myötä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden kanslia sijaitsee Espoossa ja kanslia lakkasi Raaseporista. Asiakaspalvelu ja asiakirjojen vastaanotto Raaseporin ja Lohjan toimipisteissä päättyi 31.12.2018.

Istuntosalit pysyvät ennallaan eli Espoossa, Lohjalla ja Raaseporissa, kunnes käräjäoikeuden yhteiset toimitilat Espooseen tulevaisuudessa valmistuvat. Toimitilahankkeen aikataulua ei ole vielä vahvistettu.³¹

Toimitilaratkaisujen ajaksi on säilytetty siis toimipisteet Lohjalla ja Raaseporissa, mutta tietoa siitä kuinka kauan toimitilahanke tulee loppujen lopuksi kestämään ei ole.

Kirjaamo toimii kaikilla kolmella paikkakunnalla ja kirjaamon toiminnot, muun muassa juttujen kirjaaminen, virastosähköpostin purku ja puhelimitse tapahtuva asiakaspalvelu, hoidetaan kiertävästi kaikissa toimipisteissä.³²

Haasteena varsinkin siirtymäkaudella on toimitilojen riittävyys, mutta myös tulevaisuudessa. Espoossa on jo nyt suuri pula istuntosaleista, varsinkin rikosasian käsittelyyn sopivista pääkäsittelysaleista.

Espoon käräjäoikeus kuului Helsingin hovioikeuspiiriin ja entinen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus Turun hovioikeuspiiriin, joten uudistuksen myötä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri siirtyi Helsingin hovioikeuden tuomiopiiriin.³³

Lisäksi syyskuusta 2019 alkaen summaaristen riita-asioiden käsittely keskitetään Ahvenanmaan, Helsingin, Itä-Uudenmaan, Kymenlaakson, Lapin, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuksiin. Summaarisilla asioilla tarkoitetaan esimerkiksi sellaisia riidattomia velkomisasiota, jotka käräjäoikeus ratkaisee kirjallisessa menettelyssä.³⁴ Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudesta siirtyy summaaristen asioiden käsittely Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käsiteltäväksi, mikä aiheuttaa myös summaarisia asioita käsittelevien henkilöiden virkojen siirtymisen tai uudelleen sijoittelun.

---

³¹ Tiedote Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien työntekijöille 1.11.2018

³² Tiedote Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien työntekijöille 14.11.2018

³³ Käräjäoikeusverkoston muutokset 1.1.2019, oikeus.fi

³⁴ OM tiedote 28.11.2018

Juttujen ja istuntopäivien jakamisessa noudatetaan lähtökohtaisesti alueperiaatetta eli Espoon kansliassa käsitellään Espoon ja Kauniasten aluetta koskevat asiat, ja Raaseporissa Raaseporin sekä Lohjalla Lohjan. Alueperiaate on voimassa ainakin toimitilanhankkeen ajan.³⁵

Myös käräjäoikeuden hallinto yhdistyi ja tiivistyi ja siirtyi pääosin Espooseen. Esimerkiksi käräjäoikeuden laamannin ja hallintojohtajan työpisteet sijaitsivat Espoossa.

3.2 Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden lainkäyttöosastot

TL 4 §:n mukaan tuomioistuin voi toimia osastoihin jakautuneena ja työjärjestyksessä määrätään osastojaosta. Aiemmin sekä Espoon että Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet olivat jakautuneet siviili- ja rikososastoon. Yhdistymisen ja jatkuvasti kasvavan asiämäärän vuoksi osastojako on uudessa Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa mietitty uusiksi. 1.1.2019 lukien aloitti toimintansa osasto 4 eli pikaosasto, jonka tehtävänä on vastata nopeaa reagoitua vaativiin rikos- ja siviiliasioihin sekä hoitaa niin sanottuja perusr rikoksia, kuten esimerkiksi rattijuopumuksia, näpistyksiä, varkauksia ja petoksia, joita saapuu käräjäoikeuteen määrällisesti paljon.

*Kuvio 1
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden lainkäyttöosastot 1.9.2019 lukien*

³⁵ Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden ohje 17.5.2019

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa toimii tällä hetkellä Espoossa pikaosaston lisäksi siviili- ja rikososasto, sekä Lohjalla ja Raaseporissa omat rikos- ja siviiliosastot. 1.9.2019 lukien osastojako uudistuu ja toimintansa aloittavat perhe- ja lapsiin kohdistuvien rikosten osasto sekä insolvenssi- ja talousrikososasto.

Uudet osastot kattavat koko Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden lainkäyttöpuolen eli enää Lohjalla ja Raaseporissa ja Espoossa ei ole omia osastojaan, vaan kaikilla paikkakunnilla on jakauduttu näiden osastojen alle.

3.3 Pikaosaston perustaminen

PL 21 § säättää, että jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

OmA 8/41/2015 käsittelee oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa, jonka kohdan 26 mukaan rikosprosessia tulee keventää näytöllisesti selkeissä asioissa ja tarkoituksena on lisäksi tiivistää rikosprosessiketjua. Tämä on keskipitkän aikavälin tavoite, kun taas lyhyen aikavälin tavoitteena edellytetään, että nykyistä useammin käytetään esimerkiksi nopeutettua käsittelyä ja syyttäjähastetta.³⁶

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen perustettiin 1.1.2019 pikaosasto, jonka vastuulla ovat nopeaa käsittelyä edellyttävät asiat. Syynä osaston perustamiseen on tarve nopeuttaa lukumäärältään suurten asiaryhmien käsittelyä. Osastolla 4 käsitellään rikosasioita, pakkokeinoasioita sekä hakemusasioita ja suppeita riita-asioita. Osasto 4 on vastuussa myös tuomioistuinharjoittelusta.

Pikaosaston toiminta Espoon kansliassa on järjestetty siten, että Espoossa on organisatorisesti erillinen osasto käsiteltäviä asioita varten. Pikaosaston toiminta Lohjan ja Raaseporin toimipaikoissa toteutetaan siellä olemassa olevan päivystysjärjestelmän ja muun toiminnan kautta, eikä niissä ole erillistä osastoa pikaosastolla käsiteltäviä asioita varten.³⁷

Notaarit kuuluvat Espoon kansliassa hallinnollisesti pikaosaston alaisuuteen.

Tarkoituksenmukaisuutta on perinteisesti pidetty prosessioikeuden ylimpänä periaatteena, ja sen mukaan oikeudenkäynnin tulee olla mahdollisimman varmaa, nopeaa ja halpaa.³⁸ Pikaosasto pyrkii vastaamaan tähän tarkoituksenmukaisuuteen esimerkiksi lyhentämällä käsittelyaikoja.

---

³⁶ OmA 8/41/2015, kohta 26

³⁷ Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 1

³⁸ Jokela 2016, 71

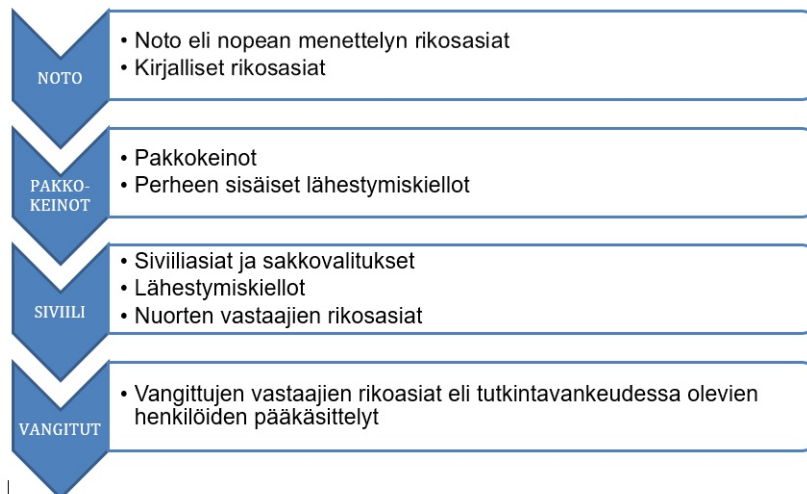

3.3.1 Pikaosastolla käsiteltävät asiat

Pikaosastolla käsiteltävistä asioista suurin osa on niin sanottuja nopean toiminnan rikosasioita, ”noto-juttuja”. Näitä ovat rikosasiat, joita tulee massana paljon, esimerkiksi rattijuopumukset, pahoinpitelyt, näpistyksen ja lievät petokset sekä syyttäjän pikahaasteet.

Sakkomenettelylain mukaiset valitukset, pakkokeinot ja perheen sisäiset lähestymiskiellot, tavalliset lähestymiskiellot sekä tutkintavankeudessa olevien henkilöiden pääkäsittelyt, joiden kesto on maksimissaan yhden päivän, kuuluvat pikaosastolla käsiteltäviin asioihin.³⁹

Pikaosastolla käsiteltäviin siviiliasioihin kuuluvat turvaamistoimia koskevat vaatimukset, riitaiset huoneenvuokra-asiat, riitaiset huoneiston haltuunottamista koskevat asiat, edunvalvojan määräämiset, kansainvälisten oikeusapupyynnöiden täytäntöönpano, ulkomaalaisten tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat asiat sekä tuomion purkuhakemukset. Lisäksi pikaosasto käsittelee nuorten eli alle 18-vuotiaiden vastaajien rikosasiat.⁴⁰

Kuvio 2
Asiaryhmät pikaosastolla

Pikaosastolla käsiteltävät asiat on jaettu neljään asiaryhmään, joita oheinen kuvio selvittää.

³⁹ Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 1

⁴⁰ Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 1

3.3.2 Työskentely ja tehtäväkierto pikaosastolla

Perinteisesti käräjäoikeuden lainkäyttöosastoilla työskennellään pareittain eli kärjätuomari ja kärjäsihteeri muodostavat työparin. Pikaosastolla ei ole työpareja, vaan jokaista asiaryhmää käsittelee omalla vuorollaan kärjätuomari ja kärjäsihteeri ja työskentely toteutetaan tehtäväkiertona, jossa koko osasto on tiimi.

Pikaosaston toiminta perustuu yhteisiin työtapoihin ja erityisesti massaluonteisissa nopean käsittelyn rikosasioissa yhteisesti hyväksytyjen mallipohjien käyttöön, mikä mahdollistaa työparityöskentelystä luopumisen ja päivystysluontoisten tehtävien hoitamisen.⁴¹

Pikaosastolle jaettavat asiat ovat osaston yhteisiä ja sekä tuomareiden että sihteerien tehtävät on jaettu neljään päivystysluonteiseen kokonaisuuteen, joita ovat noto-asiat ja kirjallisen menettelyn rikosasiat; pakkokeinot ja perheen sisäiset lähestymiskiellot; vangittujen jutut sekä lähestymiskiellot, nuorten rikosasiat, siviiliasiat ja sakkovalitukset. Sihteerit ja tuomarit hoitavat kutakin tehtäväkokonaisuutta viikon kerrallaan ja siirtyvät sen jälkeen seuraavaan tehtävään eli pikaosastolla on aktiivinen tehtäväkierto.⁴²

Voimassa oleva alueperiaate, jonka mukaan tällä hetkellä määräytyy se, missä toimipaikassa asioita käsitellään (Espoo, Lohja, Raasepori) on lähtökohta, josta voidaan eri toimipaikkojen kesken tehdyllä sopimuksella poiketa. Espoon kansliassa pikaosastolle jaettaville asioille perusta on se, että asiat ovat osaston yhteisiä, jolloin tuomari joka valmistele asian voi olla eri kuin se, joka ratkaisee asian. Tämä mahdollistaa asian jakamisen useamman kerran eri käsittelijälle.⁴³

Sakkomenettelylain mukaiset valitukset jaetaan tuomareille aina vuorojärjestyksessä ja tuomarit hoitavat heille jaettujen valitusten käsittelyn alusta loppuun.⁴⁴

Pikaosastolla työskentelee tällä hetkellä 5 kärjätuomaria ja 5 kärjäsihteeriä. Yksi tuomareista toimii osastonjohtajana ja yksi sihteereistä lähiesimiehenä.

---

⁴¹ Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 1

⁴² Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 2

⁴³ Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 2

⁴⁴ Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018, 2

4. PIKAOSASTON HYÖDYT JA HAITAT

4.1 Hyödyt

Tavoitteena kaikilla käräjäoikeuden osastoilla on ratkaista vähintään se määrä juttuja, kuin mitä niitä osastoille tulee.

Pikaosastolle saapuneet asiat saadaan nopeasti jaettua käsittelevälle tuomarille ja niille määrätään käsittelypäivä, sillä pikaosastolla saapuneiden asioiden jakamisen suorittaa tehtävävuorossa oleva sihteeri, kun taas esimerkiksi rikososastolla saapuneiden asioiden jakaminen on osastonjohtajan vastuulla. Saapuneiden asioiden nopea jakaminen nopeuttaa toimintaa huomattavasti eikä saapuneita asioita kerätä niin sanotusti pinnoon odottamaan jaettavaksi tuomarille, vaan vireille tulleet asiat saadaan nopeasti liikkeelle.

Pikaosasto on luotu nimenomaan vastaamaan nopeaa toimintaa vaativia tehtäviä varten ja osastolla pystytään käsittelemään nopeasti myös esimerkiksi perheen sisäiset lähestymiskiellot, vaikka samana päivänä. Toimintaa kehitetään tässä suhteessa yhteistyössä poliisin kanssa. Myös muihin sidosryhmiin, kuten Länsi-Uudenmaan syyttäjävirston niin sanottuihin nopean toiminnan ”noto”-syyttäjiin pidetään jatkuvasti yhteyttä toiminnan kehittämiseksi.

Rikososaston työtaakka on helpottunut huomattavasti, kun suurin massa pieniä rikosasioita on siirtynyt pikaosastolle. Rikososastolla voi keskittyä suuremman luokan rikosasioiden käsittelyyn, kun esimerkiksi rattijuopumuksia tai näpistyksiä ei enää enemmälti tule rikososastolla ratkaistavaksi.

Pikaosastolla on tietyt istuntopäivät varattuna joka viikko eri asioiden käsittelylle, esimerkiksi noto-juttujen istuntopäivät ovat keskiviikko ja torstai ja nuorten vastaajien rikosasiat käsitellään torstaisin. Saapuneiden asioiden päiväämistä helpottaa ja nopeuttaa ennalta sovittujen istuntopäivien lisäksi myös se, että pikaosastolle saapuvat nopean menettelyn rikosasiat ovat syyttäjävapaita, eli asialle ei ole määrätty ketään tiettyä syyttäjää, joka asiaa tulisi hoitamaan käsittelyyn, vaan nopean menettelyn rikosasioiden syyttäjät tulevat joustavasti istuntoihin. Tämä on iso ero verrattuna rikososaan, jossa jokaiselle syyttäjälle on määrätty omat istuntopäivät, joille saa päivätä vain kyseisen syyttäjän tekemiä haasteita ja istunnon hoitaa kokonaan kyseinen syyttäjä.

Nopea reagointikyky on pikaosaston vahvuus, kun tehtäväkierron mukaisesti jokaista asiaryhmää ”päivystää” aina sekä tuomari että sihteeri. Oikeusturva toteutuu näin ollen paremmin, kun asiakkaalla on mahdollisuus saada asiansa käsittelyyn nopealla aikataululla.

Pikaosastolle juttuja tulee keskimäärin 50 viikossa, joista noin 10 siirtyy notaareille. Pikaosastolla pyritään siis tekemään noin 40 ratkaisua viikossa. Uusien tulevien noto-juttujen määrä on vaihdellut viikoittain 42:sta 54:ään, joista kirjalliseen siirrettyjen on vaihdellut viikoittain 8:sta 25:een.⁴⁵

Tavoitteena pikaosastolla on se, että puolet ratkaisuista annetaan kirjallisessa menettelyssä. Kirjallinen menettely on kaikin puolin kevyempi menettely kuin istuntonmenettely, mistä on hyötyä niin käräjäoikeudelle kun vastaajallekin.

1.10.2006 voimaan tulleella lainmuutoksella oikeudenkäyntimenettelyä rikosasioissa uudistettiin. Uudistuksessa rikosprosessilakiin otettiin mukaan säännökset rikosasian ratkaisemisesta kirjallisessa menettelyssä pääkäsittelyä toimittamatta.

Kirjallisessa menettelyssä voidaan rangaistusten ohella myös tuomita muita rikoksesta aiheutuvia seuraamuksia, kuten vahingonkorvaus, menettämisseuraamus ja ajokielto.⁴⁶

1.6.2019 ajokieltojen määrääminen siirtyi kokonaan poliisille ja samalla sakkomenettelyssä käsiteltäväksi siirtyivät perustunnusmerkistön mukaiset rattijuopumukset.⁴⁷

Keskeisimpänä kirjallisen menettelyn tavoitteena voidaan pitää sitä, että rikosasioiden oikeudenkäyntimenettely voitaisiin paremmin sovittaa käsiteltävänä olevan asian laatuun. Kaikissa rikosasioissa täysimittaisen rikosprosessin läpivieminen ei ole tarpeen, jos asia voidaan asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta ratkaista myös kevyemmässä menettelyssä. Perimmäinen tavoite kirjallisen menettelyn taustalla on käyttää yhteiskunnan voimavaroja tarkoituksenmukaisella tavalla.⁴⁸

Kirjallisen menettelyn edellytyksistä säädetään ROL 5a:1.1:ssa yksityiskohtaisesti ja sen mukaan asia voidaan ratkaista pääkäsittelyä toimittamatta kirjallisessa menettelyssä, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

---

⁴⁵ Pikaosaston tilasto 26.2.2019

⁴⁶ Vuorenpää 2009, 188

⁴⁷ Seuraamuskäytäntö rattijuopumuksissa ja ajokielloissa, vnk.fi

⁴⁸ Vuorenpää 2009, 188

1) mistään syyttäjän syytteessä tarkoitettu yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta;

2) vastaaja tunnustaa syyttäjän syytteessä kuvatun teon sekä käräjäoikeudelle antamallaan nimenomaisella ilmoituksella luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä;

3) vastaaja on teon tehdessään ollut täysi-ikäinen;

4) asianomistaja on ilmoittanut esitutkinnassa, ettei hänellä ole vaatimuksia asiassa, tai suostuu asian käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä; ja

5) pääkäsittelyn toimittaminen on asian selvitettyyn tilaan nähden myös kokonaisuutena arvioiden tarpeetonta.

ROL 5a:1.2:ssa on yleisten edellytysten lisäksi on säännös siitä, että kirjallisessa menettelyssä rangaistukseksi ei voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin yhdeksän kuukautta vankeutta. Kyseinen rajoitus tarkoittaa sitä, että vaikka kirjallisessa menettelyssä voidaan käsitellä tekoa, josta lain mukaan on mahdollista tuomita enintään kahden vuoden vankeusrangaistus, tosiasiallisesti kirjallisessa menettelyssä tuomittava rangaistus ei saa olla ankarampi kuin yhdeksän kuukautta vankeutta.⁴⁹

Menettely kirjallisessa oikeudenkäynnissä eroaa merkittävästi normaalista rikosasian suullisesta pääkäsittelystä, vastaa silti asiassa annettava tuomio kuitenkin muodoltaan normaalin pääkäsittelyn jälkeen annettavaa tuomiota.⁵⁰

Kirjallisen menettelyn tuomiot on pikaosastolla keskitetty annettavaksi aina perjantaisin kello 13. Samana perjantaina kirjallisen menettelyn tuomioita voi antaa useampi pikaosaston tuomari. Kirjallisen menettelyn hyöty on se, että vastaaja saa tuomion nopeammalla tahdilla, kuin mitä suullisen pääkäsittelyn kautta. Kirjallisen menettelyn kesto haastamisesta tuomioon on 8 viikkoa, joista 4 viikkoa varataan haastamiseen, 2 viikkoa suostumuksen palauttamiseen, josta viikko tuomion antamiseen ja jos vastaaja ei suostu kirjalliseen menettelyyn, niin suullinen pääkäsittely pidetään seuraavalla viikolla siitä, kun kirjallisen menettelyn tuomio olisi annettu.

---

⁴⁹ Vuorenää 2009, 190

⁵⁰ Vuorenää 2009, 191

4.2 Haitat

Pikaosaston käsittelemien asioiden luonteesta johtuen, esimerkiksi suuret määrät nopean menettelyn rikosasioita, sihteerityövoiman tarve pikaosastolla on korostunut. Tällä hetkellä pikaosaston resurssit ovat epäsuhdat verrattuna työmäärään. Resurssit eivät ole nimenomaan kärjäsihteereiden osalta riittävät, sillä juttukanta työllistää kansliahenkilökuntaa kohtuuttoman paljon, vaikka asiat sinällään eivät ole monimutkaisia.

Viiden sihteerin ja viiden tuomarin resurssi ei ole tällä hetkellä mitenkään riittävä eikä henkilömäärässä ole otettu huomioon lomaa tai sairastapauksia. Jos esimerkiksi yksi sihteereistä sairastuu, ei hänelle löydy tuuraajaa pikaosastolta.

Rajanveto sille, mitkä asiat kuuluvat pikaosastolle on myös hyvin vaikeaa. Pieni rikosasia saattaa paisua yllättäen kahden päivän mittaiseksi pääkäsitteilyksi, johon pikaosastolla ei myöskään ole resursseja. Pikaosastolle saapuvien asioiden arvioitu kesto ja laajuus olisi maksimissaan noin kaksi tuntia, jolloin juttuja mahtuu samalle päivälle suuri määrä. Myös siviiliasioissa rajanveto eri kiireellisten asioiden välillä aiheuttaa kiistelyä siitä, mille osastolle asia kuuluu käsiteltäväksi.

Ongelmana on ollut myös se, että kirjallisen menettelyn haasteiden onnistumisprosentti on ollut alkuvuodesta varsin vaatimaton, mikä puolestaan aiheuttaa sen, että kirjallises- ta suulliseen pääkäsitteilyyn siirtyviä rikosasioita siirrellään päivältä toiselle ja se aiheut- taa lisätyötä.

5. LOPUKSI

Työssä on selkeytetty kärjäoikeusverkoston vuoden 2019 rakenneuudistusta, joka on osa suurempaa oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa. Rakenneuudistus on suurin ja näkyvin osa uudistusohjelmassa, sillä sen vaikutukset näkyvät monella tasolla, esimerkiksi kärjäoikeuden asiakkaiden asiointissa, sillä kanslioita on hyvin monelta paikkakunnalta lakkautettu. Samalla myös istuntopaikkojen määrää on vähennetty. Uudistuksen tavoitteena on kärjäoikeuksien rakenteellinen vahvistaminen niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan jatkossakin turvata, mikä edellyttää kärjäoikeuksilta riittävän suurta kokoa. Asioiden nopea ja täsmällinen ratkaiseminen on edullista niin vastaajalle kuin yhteiskunnalle, ja tähän uudistus pyrkii saamaan ratkaisun.

Työn tuloksena on selkeä kuva siitä, mitä rakenneuudistuksella tarkoitetaan ja mitä kaikkea se pitää sisällään ja mitkä sen tavoitteet ovat. Rakenneuudistuksella saavutetaan säästöjä toimitilakustannuksissa ja henkilötyövuosissa. Mielenkiintoista on nähdä, miten suunnitellut säästöt toimitilakustannuksissa toteutuvat, sillä esimerkiksi Espoon kansliassa on tällä hetkellä suuri pula istuntosaleista ja toimitilahankkeen aikataulusta ei ole tietoa.

Työssä on käsitelty myös Espoon kansliaan perustetun pikaosaston toimintaa ja syitä sen perustamiselle. Pikaosaston suurin hyöty on sen reagointikyky kiireellistä käsittelyä vaativia asioita varten sekä henkilöstön tehtäväkierto, jossa jokaisella on tietty vastuualue omalla vuorollaan. Pikaosasto on myös hyvin vaativa osasto työntekijälle, ehkä jopa kärjäoikeuden vaativin, sillä työn määrä on hyvin suuri ja se vaatii osaamista niin rikos-, siviili- kuin pakkokeinoasioista. Pikaosaston ongelmana on rajanveto sen suhteen, mitkä asiat, esimerkiksi kiireellisistä siviilipuolen asioista kuuluvat pikaosastolle käsiteltäväksi. Pikaosaston toiminnassa riittää siis edelleen paljon kehitettävää.

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden uudet lainkäyttöosastot aloittavat toiminnan 1.9.2019 lukien ja pikaosasto laajenee tuolloin niin henkilö- kuin asiamäärältään. Osastolla tulee olemaan töissä seitsemän kärjätuomaria ja kahdeksan kärjäsihteeriä.

Pikaosastolle siirtyvät myös kaikki pakkokeinoasiat Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden sisällä eli pikaosasto Espoossa ratkaisee ensi syksystä lukien myös Lohjan ja Raaseporin pakkokeinoasiat. Lisäksi pikaosastolle siirtyy mahdollisesti Raaseporista ja Lohjalta kirjallisen menettelyn asiat käsiteltäväksi, sekä tuomioistuinkäsittelyyn ratkaisun uhalla haastettavien vastaajien rikosasioita. Oletettavaa on, että varsinkin nopean menettelyn rikosasiat tulevat yhä lisääntymään. Tärkeää tulevaisuuden kannalta on var-

masti ylläpitää ja kehittää yhteistyötä eri sidosryhmien, kuten poliisin ja syyttäjien kanssa.

Tulevaisuudessa käyttöön tulee myös rikosasioissa AIPA-järjestelmä, joka on tällä hetkellä käytössä vain salaisten pakkokeinojen ratkaisemisessa ja piakkoin hakemusasioiden ratkaisemisessa. AIPA on sähköinen järjestelmä, jossa saapunut hakemus voidaan ratkaista suoraan. AIPA nopeuttaa mahdollisesti asian käsittelyä hyvinkin paljon, kun esimerkiksi kaikki asiakirjat ovat samassa järjestelmässä, eivätkä erillään eri järjestelmissä. Myös arkistointi tulee helpottumaan AIPA:n käyttöön ottamisen myötä.

LÄHTEET

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki: Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17

Jokela, A. 2016. Oikeudenkäynnin perusteet, periaatteet ja instituutiot. Oikeudenkäynti I. 3. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy.

Käräjäoikeusverkoston muutokset

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/ajankohtaista/karajaoikeusverkostonmuutokset1.1.2019.html> (viitattu 14.1.2019)

Laki tuomioistuinlain muuttamisesta 860/2017, saatavilla sähköisesti
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170860>

Ohje Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden henkilöstölle 17.5.2019
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 2019

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4, saatavilla sähköisesti
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1734/17340004>

Oikeusministeriö, tiedote 28.11.2018, käräjäoikeusverkosto uudistuu ensi vuoden alusta
https://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/asset_publisher/karajaoikeusverkosto-uudistuu-ensi-vuoden-alussa (viitattu 20.1.2019)

Oikeusministeriö, asettamispäätös 14.9.2016 OM 8/41/2015

Perustuslaki 11.6.1999/731, saatavilla sähköisesti
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Pikaosaston tilasto 26.2.2019
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 2019

Pikaosaston toiminnan kuvaus 22.10.2018
Espoon käräjäoikeus 2018

Tiedote Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien työntekijöille 1.11.2018
Espoon käräjäoikeus 2018

Tiedote Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien työntekijöille 14.11.2018
Espoon käräjäoikeus 2018

Tuomioistuinlaki 25.8.2016/673, saatavilla sähköisesti
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160673>

Valtioneuvoston asetus hovioikeuksien sijaintipaikoista ja tuomiopiireistä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta, saatavilla sähköisesti
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20171025>

Valtioneuvoston asetus käräjäoikeuksien tuomiopiireistä, saatavilla sähköisesti
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141053>

Valtioneuvoston kanslia, seuraamuskäytäntö rattijuopumuksissa ja ajokielloissa
https://vnk.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1927382/seuraamuskaytanto-rattijuopumuksissa-ja-ajokielloissa (viitattu 13.6.2019)

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuoden 2019 alusta voimaan tulevia muutoksia oikeusministeriön hallinnonalalla
https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410853/vuoden-2019-alusta-voimaan-tulevia-muutoksia-oikeusministerion-hallinnonalalla (viitattu 24.2.2019)

Vuorenpää, M. 2009. Prosessioikeuden perusteet - Prosessioikeuden yleisiä lähtökohtia sekä menettely käräjäoikeuden tuomioon asti. Helsinki: Alma Talent Oy.